

Sárgaházi etűdök

(négy részlet)

Dora mama a tizenkét szögletű, hóálló kávéspoharának belsejében tompán kocogtatta a kiskanalat. Biggyedő ajkairól egy megolvadt filterű csikk csüngött. A kanalat könnyedén cuppantotta le, hisz nagy ellenállásba nem ütközhetett, lévén felső fogai mind hiányoztak négy őrölt kivéve. Szürcsölt egyet a kávéból, és lágyan rekedt hangján mesélt Darinnak:

– Ezekre, időt pazarolni? Minek? Ugyan már... – és legyintett, majd az üres szipkáért és egy új csomag Melnikért nyúlt, aminek kartonját a konyhai szekrény fiókjában tartotta. – Ezek akkor is vért ontanak, ha az ember párnát nyom a kezükbe és azt mondja, aludjanak. Először csatázni kezdenek, majd egymás arcára szorítva egyszerre fojtják meg egymást. A férfi mindig talál módot hóbörgésre. Jobb esetben. Rosszabb esetben pedig a hónalja alá csap egy egész országot. Mert mondjuk egyszer kiskorában a boltos néni rosszul adott vissza, az anyja meg rajta verte el a hiányzó pár sztotit.

Egy új szálát dugott a szipkába, az öngyújtó szikrázott, és olyan lelkesen szívta a felizó cigarettát, mintha friss hegyi levegőből próbálna elraktározni magának a rosszabb napokra.

– Hát ez valami tébolyda. És hogy mi hol voltunk, amíg ezek a tökkelütöttek háborúztak? Megmondom, hol voltunk, a konyhában. Na de kérem nem azért, hogy ebédet főzzünk ezeknek a barmoknak, hanem mert ott volt a rádió, amin hallgattuk, hogy élnek-e vagy halnak. Hogy tudjuk, a gyerekek majd mit kell mondani. Nagyapád, ő jóember volt. De hát ő is csak egy férfi. A korok... Mit korok, az egész történelem áldozatai mi voltunk, édesem. Akiknek azt tanították, hogy ezeket a tesztoszterontól fűtött gorillákat követni és támogatni kell. Mert még a legbölcsebb nagymama is arra intett minket, hogy szeressünk, örökké, hallgassunk, mert a nőiség ereje az elfogadásban és gyöngédségben rejlik. Abban a fenéket... Ezeknek a férfiaknak igazság, ellenszegülés kellett volna, meg két kurva nagy pofon. Hiába fejlődtek annyit az elvtársak itt az évszázadok alatt... ah, fejlődtek a francokat. Annyi, hogy most legalább egy rádió- vagy tévébeszélgetésben előjáró példaként emlegetik az elvtársnőket. De így is maximum csak bálványok vagyunk. Mint valami erdei tündérek, akiknek szavát nem, csupán gyöngéd tapintását érthetik. Azt a tapintást viszont hangsúlyozzák bőszen, interjúkban, bemutatókon, de ha beszélni kezdünk, oldalba böknek, „csak mosolyogj, kedves”. A nők pedig igazítanak egyet szoknyájukon, a Városi Áruházban vásárolt szőrmekalapjukat feljebb tolják, és egy vörös mosollyal a kamerába kacsintanak. A televízió másik oldalán pedig fekete-fehéren özönlik ezekhez, milliókhoz, akik azt hiszik, az a mosoly őszinte. Hát most mondom, nem az. De még mennyire, hogy nem. Ahogy az enyém se, még ma sem, és már nem is lesz.

Dora mama észrevette, hogy Darin alsó szemhéjai kételkedésre emelkednek, ezért egy lágy mozdulattal megsimította a fiú arcát, letörölve az aggályt.

– Rád mosolyognom más, lelkem, az egészen más, tudod. A nőknek sok mosolya van, egy egész paletta. Csak jelenleg nem mi válogatunk a gyűjteményben. De hát mit tehet az ember... reméljük, hogy majd néhány generáció múlva a nők megtanulnak nem muszájból, hanem őszintén mosolyogni. Azért mondom most neked, hogy te jó legyél, ha már ezek a disznók nem voltak. Anyádnak és a többieknek most még nehezebb dolga van, mert ők már elhiszik, hogy egyenrangúak. Pedig korántsem, de nem ám. Bőven nem. Csak hát a szavazati joggal itt kiszúrták a szemünket, akkor elhalkultunk, azóta meg mi van? A nagy büdös semmi, kérlek, az van.

Darinnak most szemöldöke kezdett aggodni.

– No, ne nézz úgy rám, édeském, nem utálok én a férfiakat. Nem csak nagyapád, apád is rendes ember. Mert is volna más lenni... Nagybátyád... az más tészta. De hogy

utálom-e őket? Dehogyan utálom. Szánom. Nem tehet róla ez a sok isten barma, hogy herével született. Azt meg ezek is csak tanulták, hogy a férfinormont mire használják. Mint ahogy mi se ösztönből fogjuk a fakanalat.

Az egyetem után dolgozni mentem. Még hozzá nem is akárhova, kérem. A lábatlani cementgyárba. Bizony. Akkor már egész jól beszéltem a nyelvet, nyurga voltam, esetlen, a kollégák mégis Szlávmedvének csúfoltak. Az októberi szocialista forradalom 56. évfordulója közelgett, arra buzgólkodott mindenki. Az egyik keverőfiú, az a Gráfel gyerek megsúgta, hogy az egyik titkárisasszony szemet vetett rám. Hogy is hívták... valami Katinka. Katika!

– Katika – nevetett fel Alek. – Hogy döcög. Ka-ti-ka. Hát ilyen bugyuta nevet se hallottam még, már elnézést.

– Mint a mészkeverő kattogása. Ejj, sok mindenhez értenek ezek a magyarok, de a névadás nem az erősségük, az szent. Szóval ott az ünnepség közeledtével nem is értettem, hogy hogy van ideje bárkinek is szemet vetni rám, nemhogy még nekem időm bárkinek is tetszeni, de az egyik délután leporoltam munkáskabátom és bekopogtam az iroda ajtaján. Katika ott ült tömzsin az asztalánál, egy vadonatúj Silverette írógépen pötyögött. Nem tudom, honnan a fenéből szerezte a japán masinát. Oly kecsesen kattogott a sárga írógép, ahogy az eső szokott kopogni a tetőablakon. Kezítcsókoltam, aztán a kezét csókoltam, utána a száját.

– Maga kujon. És még maga mondja, hogy nem volt szerelmes?

Én kérem az nem voltam. Ez csak úgy történt. Én igazán nem tehetek róla. De nem emiatt mesélem ám. Hanem másnap mikor munkába mentem, a Gráfel már rohant elém, hogy menjek gyorsan, mert valamit mutat. Berohantunk a C szárnyba, ahol a kemence volt. A gépek álltak, a munkások is. Csak a neoncsövek üveges kattogását lehetett hallani. Mindenki ott volt, a vezetőségtől kezdve mindenki, még a hőcserélő toronyból is átjöttek. Úgy sorakoztak a rácsos körfolyósókon mintha egy seregélyraj pihenne a vezetékeken.

– Mi történt? Ne csigázzon, mondja már!

Szóról szóra ezt suttogtam, miközben a Gráfel gyerek trikóját téptem. – Darin imitálta, mintha valakit megragadna és megrázna, hogy beszéljen végre.

– És?!

Gráfel a kemence közepére mutatott. A finomra őrölt mész-kőhalmok között ülepedni kezdett a por, és akkor megláttam. Ott állt Katika. Szürkén, feldolgozva, vaskos cementteste Lenin-szobrokat megszegyenítve feszült a hatalmas csarnokban. Az égetés és őrlés olyan mesterien sikerült, hogy az igazgató megegyezett a családdal, hogy Katikát a gyár bejáratánál állítsák ki.

Apámat elvitték. Már nem emlékszem, kik. Talán a párt, az ÁVO vagy a rendőrség. Valamelyik rendszer, mindegy is, a szcenárió mindig ugyanaz: mozdulatlan gyerek, zokogó feleség, akinek a karjaiból kell kitépni férjét, aki csak nyugodtan biccent, eressz, mire a nő hisztérikusan a földre rogy és a gyerek lábához kúszva a bokájába karol.

Darin úgy beszélt, mintha olvasná. A szavak folyamatosan jöttek, mindegyik helye biztos volt a mondatban, nem kellett gondolkoznia.

– Apámat tavasszal vitték el, nekem azt mondta, két hét múlva jön, én pedig pontosan két héttel később láttam a kivégzését a televízióban. Az egészet a Levszki-szobor tövéhez rendezték, de rájöttek, hogy a párhuzam nem megfelelő, mert a hazaárulókat mégse az elnyomó törökök által kivégzett nemzeti hős lábánál kéne lepuffantani, ezért az utolsó pillanatban átszervezték az egészet a Nemzeti Operettszínház tövébe. A nemzeti adó, a kettes csatorna élőben közvetítette, a hírbemondó pedig az egészet úgy konferálta, mint egy félfontos futballmeccset, szurkolva a katonáknak, találgatva, melyik fegyver van töltve. Az igazság az, hogy mindegyik töltve volt. És ezt a katonák is pontosan tudták. Elárulta őket a rémületbe fojtott félmosoly, amikor az operatőr lassan végigment rajtuk nagyközeliben. Másnap az iskolában senki nem beszélt a történetekről, pedig azt hittem, majd sorban jönnek az osztálytársaim gratulálni, mekkora hős az én apukám. De semmi. Viszont a házukban lakó gyerekek napközi után kivégzőset játszottak az udvaron, és én önként jelentkeztem, hogy leszek az apukám, hadd legyenek, mert én jól tudom utánozni. Például, hogy hogyan rágta a cigi filterét, amikor újságot olvasott a rádió mellett koraesténként, vagy hogyan vette fel a cipőjét ugyanabban a fotelben, mielőtt munkába indult. Mindig erősett húzott a cipőfűzőn, és masni helyett csomót kötött a két ívből. És mikor a közvetítés napján a kisszőnyegen álltam, az öreg

tévé szürkén vibráló fényei előtt, apám minden mozzanatát megjegyeztem. A közös emlékeink helyére írtam őket. Az élére vasalt ölében töltött délutáni meséket felcserélte a térdeléstől kopott, még a fekete-fehér képernyőn keresztül is barna nadrágja, ami előtt megkötözött, ökölbe szorult keze lógott. A családi fotókhoz való összeterelést felcserélte a sorfal, a „mondd, hogy csíz”-t az állam ellen elkövetett merényletek listájának felolvasása. A fényképezőgépből felnéző kacsintását a lesütött szeméből poros arcán görgő egyetlen könnycsepp váltotta fel. A hetedik, utolsó együtt töltött születésnapon megsárgult ujjáival ügyetlenül próbálta a gyertyákat a túlédés cseresznyetortába állítani, de azok sehogy se akartak megmaradni, ezért egy ideges mozdulattal a torta közepébe döfött, amittől megbillent az asztal, apám pedig egyensúlyát elveszítve a mellkasához passzírozódó tortával rámesett, az kilapult köztünk és minden irányba fröcskölt a rózsaszín krém. Órákig nevtünk. Ezt az emléket a golyótól való lassú összecsuklásra cseréltem. Egy jól kidolgozott koreográfiára. A lövéskor összerezzen, jobb válla a falnak lökődött, nyaka előrecsuklott, lábai pedig mint egy gyöngéd bajtárs, lassan földre engedték felsőtestét, a színház falához ültették, és végül fáradtan azok is eldőltek. Sokszor gyakoroltam még aznap este a mozdulatsort, a falnál, ahol mindig a magasságomat mérte a lexikkal. A tengernél süttetett testét, barna bőrét és őszülő mellkaszőrét pedig a fehér ingét lassan feketére festő vére írta újra, amit olyan hosszasan mutatott a kamera, hogy még egy reklámszünet is belefért. Mosószeret reklámoztak, egy velemkorú kisfiú evett csokoládét, és az anyukája egyáltalán nem haragudott, amikor összecsokizta a fehér pólóját, mert a csodaszer azonnal kihozta a makacs foltot. Reklám vége, addigra apám mellkasán már olyan 4 centivel volt nagyobb a folt sugara, és tudtam, hogy nincs az a mosószer, amit azt valaha kihozná. Anyám akkor ért haza, berontott a bejárati ajtón, egyenesen hozzám rohant, felnézett, és meglátta a foltot a tévében. Apámhoz hasonló mozdulattal csuklott össze, és úgy szorította a bokámat, mint két héttel azelőtt férjét, akit a karjaiból téptek ki. A ház udvarán végül a kivégzős játékból veszekedés lett, mert senki nem akart katona lenni, mindenki összerogyni akart, és amíg a többiek vitáztak azon, ki halhasson meg, az egyik alsós fiú felemelte karjait, egyik szemét behunyta, a másikkal célzott és lőtt. Ahogy a karjai hátrarándultak, én felidéztem a lövést, és lassan összecsuklottam a tölgyfa lábánál. A koreográfia minden elemét precízen követtem. Összerezzenés, jobb váll a falhoz, nyak előre, láb lassan rogyaszt, felsőtest ereszkedik, ül, láb dől. Zseniális alakítás volt, azóta se álltam fel.

Valaki felvette a televízióból a kivégzést, és névtelenül elküldte nekünk. – folytatta Alek. – Nagynéném, anyám nővére kotyogta el, hogy ki volt az. Egy távoli unokatestvér, bosszúból, amiért annak idején apámék nem neki adták a portaszolgálati állást a pártházban. Miután a mamával megnéztük a felvételt, nem szóltunk már többé. Egymáshoz nem. Ő tovább keményedett, gyémánttá, onnantól csak a nappaliban ült mozdulatlan. Két számmal kisebb szőrmebélésű papucsában, bokáján a zokni buggyanva gyűrődött, lábait pedig térdtől világoskék hálóingje takarta. A rádió konstans ontotta a híreket, egy perce sem kapcsolta ki. Ült, mereven bámulta az ütött-kopott parkettát, és a hírtől függően formálta arcát. Ha tőzsdei csődről beszéltek, ajka kissé legörbült, homloka összeráncolódott, szemöldöke középre zuhant, az úszóverseny eredmények hallatán győztestől függetlenül elmosolyodott, fejével igenlően bólintott, ha az új kormányrendeleteket olvasták, akkor éppen csak cöccögésnyire nyitotta száját, és szemét egyszer körbeforgatta. Aztán egy napon felállt és kiugrott az ablakon. A szemem láttára, éppen a munkából értem haza. Mielőtt a teste földet ért volna, egy galambsereg vetette rá magát, koszos csőreikkel összecsípték otthonkáját és a magasba emelték. Nagybátyám az ablakon kihajolva üvöltött utána, hogy *mi a picsát csinálsz, jössz vissza de azonnal*, de anyám csak bárgyún lebegett, a galambok pedig izzadva nekiindultak. Nem ment el örökre. Esténként gyakran láttam az ablakom előtt lebegni. Ott, a hetedik emeleti szűk ablakok előtt a sötétkék fényben, összepisilt hálóingjében. A galambok megritkult szárnyai még mindig tartották. Olyankor lábujjhegyen átosontam a nappaliba, ölemre emeltem a rádiót, a szobámban pedig a konvektorra tettem és felhangosítottam. Az ablakot résnyire nyitottam, úgy hallgatta a napi hírek ismétlését. Tőzsdei csőd – ajak le, homlokon ráncok, szemöldöke középre, bólintás; új kormányrendeletek – cöccögés, szem körbeforgat. Mindig az úszóverseny eredményeit vártam, olyankor mosolygott. A köztünk lévő ablaküvegen tükröződve pedig olyan volt, mintha engem bámulna, és az a poshadt mosoly nekem szólna. Átnéztem tükörképén, az üres szemeödrökbe. Aztán kikapcsoltam a rádiót és visszafeküdtem a takaró alá. Máig eljön hozzám. Ma is meglátogatott. Könnyű, aszott testét ugyanolyan nehezen emelik a megvénült galambok. Otthonkáját megette a nap és a viharok, a csőrök már kiszáradt testbe kapaszkodnak.